

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНЕ ПРАВО"
для студентів усіх напрямів підготовки
усіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри правового регулювання економіки.
Протокол № 18 від 09.09.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: В. В. Сергієнко
О. П. Суц

Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародне право"
Р 58 для студентів усіх напрямів підготовки усіх форм навчання : [Елек-
тронне видання] / уклад. В. В. Сергієнко, О. П. Суц. – Харків :
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 64 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій та практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів усіх напрямів підготовки усіх форм навчання.

Вступ

Важливою частиною економічної освіти студентів вищих навчальних закладів є вивчення навчальної дисципліни "Міжнародне право". На сучасному етапі все більшого поширення набуває розвиток економічного співробітництва держав, створення міжнародних організацій з метою реалізації певних економічних, соціальних та інших завдань та цілей, досягнення результатів.

Вирішення країною її економічних та соціальних питань, підвищення рівня життя та розвитку практично неможливе без її участі в економічному співробітництві між державами, урахування світового досвіду інших країн. Таким чином, участь держави у міжнародному співробітництві, зокрема і в міжнародному співробітництві, на основі норм і принципів міжнародного права є досить важливою.

Метою якісного вивчення, а також успішного застосування на практиці норм та принципів міжнародного співробітництва країн було розроблено та запроваджено таку навчальну дисципліну як "Міжнародне право".

На сучасному етапі неможливо навіть уявити собі повноцінного грамотного спеціаліста в галузі економіки, менеджменту, фінансів чи правознавства без належного рівня знань норм і положень міжнародного законодавства.

Особливого значення набуває оволодіння знаннями у галузі міжнародного права в сучасний період – час розвитку та зміцнення державності України, активізації міжнародних економічних відносин.

Навчальна дисципліна "Міжнародне право" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" усіх напрямів підготовки усіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів для денної форми – 5; заочної форми – 6	Галузь знань: усі галузі	Базова	
		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки: усі напрями підготовки	1-й	2-й
Загальна кількість годин для денної форми – 150. Загальна кількість годин для заочної форми – 180		Семестр	
		2-й	3-й
Лекції			
Тижневих годин денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: бакалавр	32 год	16 год
		Практичні	
		32 год	16 год
		Самостійна робота	
		84	146
		Вид контролю	
		екзамен	екзамен
2 год	2 год.		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 76 %;
для заочної форми навчання – 22 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни формування у студентів компетентностей щодо порядку правового регулювання міжнародних відносин та взаємодії національного та міжнародно-правового законодавства у міжнародному праві. Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння основних принципів та норм міжнародного права;
оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу та практичного застосування нормативно-правових актів з метою розв'язання питань та проблем, які виникають в міжнародних відносинах.

Міжнародне право – навчальна дисципліна, що вивчає закономірності становлення та розвитку правового регулювання міжнародних відносин.

Об'єктом навчальної дисципліни виступають міжнародні відносини, що виникають в процесі міжнародного співробітництва країн світу та міжнародних організацій.

Предметом навчальної дисципліни є суспільні відносини в галузі міжнародного співробітництва.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Право", "Господарське право", "Підприємницьке право", "Трудове право", "Міжнародне економічне право". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Міжнародне приватне право", "Економічне управління підприємством", "Управління стратегічними змінами", "Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

поняття, методи та системи міжнародного права;

поняття держави та міжнародних організацій як суб'єктів міжнародного права;

основні положення про підгалузі міжнародного права;

види та основні положення про міжнародні договори;

вміти:

працювати з міжнародними нормативно-правовими актами;

застосовувати набуті знання у вирішенні практичних питань;

знаходити недоліки та порушення міжнародного законодавства в міжнародних договорах;

аналізувати та надавати характеристику міжнародним організаціям.

У процесі викладання навчальної дисципліни "Міжнародне право" основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
МП*1	Приймати оптимальні рішення в умовах визначеності, невизначеності, ризику та конфлікту	Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах невизначеності
		Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах ризику
		Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах конфлікту
		Проводити аналіз впливу невизначеності в галузі міжнародних відносин на якість прийняття рішень
МП2	Розробляти ефективні рішення з використанням джерел міжнародного права	Визначати правову природу міжнародного економічного права
		Здійснювати обґрунтований вибір міжнародних нормативно-правових актів з метою розв'язання певних питань, що виникають в галузі міжнародних відносин
		Застосовувати методи правового регулювання міжнародного права
		Здійснювати оцінку, визначати, аналізувати та класифікувати джерела міжнародного права
		Прогнозувати можливий розвиток джерел міжнародного права
		Визначати вплив принципів міжнародного права на розвиток міжнародних економічних відносин
МП3	Здійснювати обґрунтування використання нормативно-правових актів для вирішення питань, що виникають в галузі міжнародних відносин	Здатність аналізувати та визначати державу як основного суб'єкта міжнародних відносин
		Здатність аналізувати тенденції розвитку та результативність міжнародних організацій

1	2	3
		Здатність правильно кваліфікувати та складати основні міжнародні економічні договори
		Здатність відмежовувати відповідальність за недобросовісне виконання міжнародного зобов'язання держави від відповідальності інших суб'єктів
		Здатність використовувати терміни ІНКОТЕРМС при укладанні міжнародних торговельних договорів

* МП – Міжнародне право.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Загальні положення про міжнародне право

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1.1. Міжнародне право як особлива правова система.

Особливості створення норм, особливе коло суб'єктів, основні функції міжнародного права.

1.2. Предмет міжнародно-правового регулювання.

Види відносин, регульованих нормами міжнародного права. Міжнародні міждержавні відносини, міжнародні відносини недержавного характеру. Категорії питань, що входять у предмет регулювання.

1.3. Особливості сучасного міжнародного права.

Удосконалення міжнародного права, розвиток його принципів і норм, міжнародний правопорядок, міжнародне "м'яке право".

1.4. Взаємодія міжнародного і внутрішньодержавного права.

Співвідношення міжнародного публічного і приватного права.

1.5. Система міжнародного права.

Основні принципи. Галузі, підгалузі, інститути.

Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права

2.1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.

Види і зміст міжнародної правосуб'єктності. Співвідношення категорій "суб'єкт міжнародного права", "суб'єкт міжнародних правовідносин". Сучасні підходи до правосуб'єктності.

2.2. Держава як суб'єкт міжнародного права.

Особливості правосуб'єктності держав. Правове регулювання питань юрисдикції та імунітету. Види держав. правонаступництво держав. Теорії правонаступництва, теорія континуїтету.

2.3. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права.

2.4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими.

2.5. Правосуб'єктність державоподібних утворень.

Вільні міста, спеціальний статус Ватикану.

2.6. Правове становище юридичних осіб у міжнародному публічному праві.

Сутність поняття "міжнародна юридична особа". Особливості правового становища.

2.7. Правосуб'єктність фізичних осіб.

Особливості визначення правового становища фізичних осіб у міжнародному праві.

2.8. Міжнародно-правове визнання: поняття та значення, теорії визнання.

Визнання держав, визнання урядів, визнання органу нації, що бореться за свою незалежність, органу опору. Форми визнання: спеціальна, де-юре, де-факто.

Тема 3. Джерела міжнародного права

3.1. Поняття джерел міжнародного права.

Поняття джерел міжнародного права. Загальна характеристика джерел міжнародного права.

3.2. Поняття та види міжнародних договорів.

Поняття міжнародних договорів. Класифікація міжнародних договорів.

3.3. Звичай як джерело міжнародного права.

Поняття звичаю та правового звичаю. Відмінність звичаю від узвичаєння.

3.4. Кодифікація та позитивний розвиток міжнародного права.

Поняття кодифікації та її значення у міжнародному праві.

Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

4.1. Доктринальні концепції про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

Характеристика сучасних концепцій щодо співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

4.2. Українське законодавство про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

Характеристика Закону України "Про міжнародні договори України". Місце Закону України "Про міжнародне приватне право" в регулюванні міжнародних відносин.

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

5.1. Мирне вирішення міжнародних спорів – один з основних принципів міжнародного права.

Поняття міжнародного спору та ситуації.

5.2. Види мирних засобів, передбачені Статутом ООН. Міжнародні переговори. Консультації. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.

5.3. Добрі послуги і посередництво.

Вирішення спорів у міжнародному третейському суді. Компетенція Міжнародного Суду ООН щодо вирішення міжнародних суперечок.

5.4. Вирішення спорів у рамках ОБСЄ.

Порядок вирішення спорів. Види спорів, які вирішуються у рамках ОБСЄ.

Тема 6. Право міжнародних договорів

6.1. Поняття права міжнародних договорів.

Значення міжнародного договору як основного регулятора міжнародних відносин.

6.2. Поняття міжнародного договору.

Поняття міжнародного договору.

6.3. Класифікація міжнародних договорів.

Основні види міжнародних договорів, їх загальна характеристика. Односторонні міжнародні договори. Міжнародні угоди.

6.4. Форма, структура та найменування міжнародних договорів.

Особливості форми міжнародних договорів. Структурні елементи міжнародних договорів. Особливості найменування міжнародних договорів.

6.5. Стадії укладання міжнародних договорів.

Класифікація стадій укладання міжнародних договорів. Особливості стадій укладання міжнародних договорів.

6.6. Застереження і поправки до міжнародних договорів.

Поняття застереження у міжнародних договорах та його ознаки. Поняття та ознаки поправок до міжнародних договорів.

6.7. Реєстрація та публікація міжнародних договорів.

Порядок здійснення реєстрації до міжнародних договорів.

6.8. Дія і чинність міжнародних договорів.

Поняття дії і чинності міжнародних договорів. Порядок набрання чинності міжнародними договорами.

6.9. Тлумачення міжнародних договорів.

Поняття та види тлумачення міжнародних договорів. Неофіційне тлумачення міжнародних договорів. Офіційне тлумачення міжнародних договорів. Принципи тлумачення міжнародних договорів. Способи тлумачення міжнародних договорів.

6.10. Припинення і призупинення дії міжнародних договорів.

Денонсація та анулювання міжнародного договору, поняття та правове регулювання.

Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод

7.1. Концепція прав людини та її втілення в міжнародному праві.

Поняття прав людини. Міжнародно-правове регулювання прав людини.

7.2. Основні універсальні міжнародно-правові акти, присвячені захисту прав людини.

Велика Хартія вільності, Акт про краще забезпечення свободи підданого і про попередження ув'язнень за морями 1679 р., Білль про права, Статут ООН як основні універсальні міжнародно-правові акти, присвячені захисту прав людини.

7.3. Регіональна співпраця в галузі захисту прав людини.

Діяльність Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Рада Європи в галузі захисту прав людини.

7.4. Міжнародні механізми контролю за захистом прав людини.

Рада ООН з прав людини. Комітет з прав людини ООН. Комітет проти катувань. Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ).

7.5. Міжнародно-правовий статус населення.

Поняття та правовий статус іноземців. Поняття та правовий статус біженців. Поняття та правовий статус апатридів. Поняття та правовий статус біпатридів.

Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації

8.1. Поняття і класифікація міжнародних конференцій.

Класифікація міжнародних конференцій залежно від назви. Класифікація міжнародних конференцій залежно від сфери діяльності. Періодичні міжнародні конференції і конференції ad hoc.

8.2. Правила процедури міжнародних конференцій.

Статус делегацій як офіційних представників держав-учасниць. Статус посадовців конференції. Правове становище і порядок діяльності секретаріату конференції та його виконавчого глави. Порядок ухвалення рішень конференцією.

8.3. Історія створення міжнародних організацій.

8.4. Поняття і класифікація міжнародних організацій.

Поняття міжнародних організацій. Юридична природа міжнародних організацій. Структура органів міжнародних організацій та їх компетенція.

8.5. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій.

Ознаки правосуб'єктності міжнародних організацій. Права та обов'язки міжнародних організацій.

8.6. Організація Об'єднаних Націй.

Функції Організації Об'єднаних Націй. Структура органів Організації Об'єднаних Націй. Компетенція органів Організації Об'єднаних Націй.

8.7. Регіональні організації.

Організація американських держав. Ліга арабських держав. Африканський Союз Асоціація держав. Південно-Східної Азії (АСЕАН). Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

8.8. Міжнародні неурядові організації.

Значення міжнародних неурядових організацій. Цілі міжнародних неурядових організацій. Види міжнародних неурядових організацій.

Змістовий модуль 2

Особлива частина міжнародного права

Тема 9. Міжнародне приватне право

9.1. Співвідношення міжнародного приватного права і міжнародного публічного права.

Спільні та відмінні риси міжнародного приватного права і міжнародного публічного права.

9.2. Поняття міжнародних приватно-правових відносин.

9.3. Поняття, ознаки та види іноземного елемента.

Поняття іноземного елемента. Форми іноземного елемента.

9.4. Основні положення про колізійне право.

Поняття колізії та колізійного права. Особливості застосування колізійної норми.

Тема 10. Міжнародне економічне право

10.1. Поняття міжнародного економічного права.

Поняття міжнародного економічного права. Місце міжнародного економічного права в системі права.

10.2. Співвідношення норм міжнародного економічного права з міжнародним публічним правом.

Спільні та відмінні риси міжнародного економічного права та міжнародного публічного права.

10.3. Поняття, елементи та зміст міжнародних економічних правовідносин.

Поняття міжнародних економічних правовідносин. Суб'єктний склад міжнародних економічних правовідносин.

Тема 11. Право міжнародної безпеки

11.1. Поняття права міжнародної безпеки.

Резолюції та декларації, орієнтовані на закріплення правових основ та підвищення ефективності права міжнародної безпеки. Міжнародно-правові інститути та засоби гарантування міжнародного миру та безпеки.

11.2. Загальний характер безпеки.

Концепція колективної безпеки та її елементи.

11.3. Заходи довіри.

Попередні повідомлення про великі навчання сухопутних військ. Добровільні повідомлення про навчання меншого масштабу. Добровільні запрошення іноземних спостерігачів для присутності на військових навчаннях. Добровільні повідомлення про великі пересування військ. Сприяння обмінам за запрошенням військовим персоналом, включаючи візити військових делегацій.

11.4. Роззброєння та обмеження озброєнь.

Поняття та ознаки роззброєння та обмеження озброєнь. Основні положення Статуту Ліги Націй щодо роззброєння.

11.5. Ефективність міжнародної безпеки.

Використання національних технічних засобів контролю; Міжнародні процедури з використанням механізмів ООН і ОБСЄ; Обмін інформацією і даними; Проведення консультацій або інспекцій, у тому числі на місцях; Створення спеціальних контрольних органів; Проведення періодичних конференцій для розгляду перебігу виконання тієї або іншої угоди.

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві

12.1. Поняття міжнародно-правової відповідальності.

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Обставини, що виключають відповідальність.

12.2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав.

Міжнародні протиправні дії як підстави міжнародно-правової відповідальності держав. Класифікація міжнародних правопорушень держав.

12.3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення.

Нематеріальна відповідальність: репресалії, реторсії, сатисфакції, санкції, декларативні рішення, обмеження суверенітету. Матеріальна відповідальність: реституції, субституції, репарації.

12.4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом.

12.5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій.

12.6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів.

Тема 13. Територія в міжнародному праві

13.1. Міжнародно-правова класифікація територій.

Поняття території, ознаки території. Класифікація територій.

13.2. Державна територія.

Поняття та ознаки державної території.

13.3. Правові підстави зміни державної території.

Ад'юдикація, Плебісцит, Цесія як правові підстави зміни державної території.

13.4. Протиправні зміни державної території.

Анексія та військова окупація як протиправні зміни державної території.

13.5. Оренда території.

Поняття та види оренди території.

13.6. Державна територія з міжнародно-правовим режимом.

Територіальне море, внутрішні води, повітряні коридори, міжнародні та прикордонні ріки й озера, міжнародні протоки, міжнародні канали як державна територія з міжнародно-правовим режимом.

13.7. Міжнародно-правовий режим рік і озер.

Правовий режим міжнародних та прикордонних рік і озер. Режим судноплавства по Дунаю.

13.8. Архіпелаг Шпіцберген.

Міжнародно-правовий режим Архіпелагу Шпіцбергена.

Тема 14. Міжнародне морське право

14.1. Міжнародне морське право.

Поняття й основні риси міжнародного морського права.

14.2. Поняття відкритого моря та його свободи.

Поняття відкритого моря. Поняття свободи відкритого моря. Свобода судноплавства та свобода польотів над відкритим морем. Свобода прокладання підводних кабелів і трубопроводів. Свобода риболовства.

14.3. Прапор судна.

Підстави застосування законодавства країни прапору судна до регулювання міжнародно-правових відносин.

14.4. Територіальне море.

Поняття територіального моря та його ознаки. Право мирного проходу.

14.5. Внутрішні морські води.

Поняття та види внутрішніх морських вод.

14.6. Прилегла зона.

Поняття та міжнародно-правове регулювання прилеглої зони.

14.7. Правовий режим виключної економічної зони.

Поняття виключної економічної зони та її ознаки.

14.8. Континентальний шельф.

Поняття та ознаки континентального шельфу відповідно до норм Конвенції ООН з морського права 1982 р.

14.9. Морське дно.

Поняття та ознаки морського дна.

14.10. Міжнародні протоки та міжнародні канали.

Правовий режим міжнародних проток. Правовий режим міжнародних каналів.

14.11. Питання про міжнародно-правовий режим Арктики.

Тема 15. Міжнародне повітряне право

15.1. Загальна характеристика міжнародного повітряного права.

Поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права.

15.2. Правовий режим повітряного простору України.

Основні положення Повітряного кодексу України.

15.3. Польоти в міжнародному повітряному просторі.

Міжнародно-правове регулювання польотів у міжнародному просторі.

15.4. Комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях.

Договірне регулювання комерційної діяльності у міжнародних повітряних сполученнях.

15.5. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО).

Особливості правового становища Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО).

Тема 16. Міжнародне космічне право

16.1. Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору.

16.2. Космічний простір і небесні тіла.

Поняття та правовий режим. Особливості міжнародно-правового регулювання.

16.3. Космічні об'єкти.

Поняття та види.

16.4. Правове становище космонавтів.

Міжнародно-правові договори про правовий статус космонавтів.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма				заочна форма				
	Усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		лекційні	практичні	самостійна робота		лекційні	Практичні	Підсумковий контроль	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1									
Загальна частина міжнародного права									
<i>Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин</i>	9	2	2	5	12	1	1	–	10
<i>Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права</i>	9	2	2	5	12	1	1	–	10
<i>Тема 3. Джерела міжнародного права</i>	9	2	2	5	12	1	1	–	10
<i>Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права</i>	9	2	2	5	12	1	1	–	10
<i>Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів</i>	9	2	2	5	12	1	1	–	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Тема 6. Право міжнародних договорів</i>	8	2	2	4	9	1	1	–	7
<i>Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод</i>	7	2	2	3	12	2	2	–	8
<i>Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації</i>	6	2	2	2	12	1	1	–	10
Разом за змістовим модулем 1	66	16	16	34	93	9	9	–	75
Змістовий модуль 2									
Особлива частина міжнародного права									
<i>Тема 9. Міжнародне приватне право</i>	9	2	2	5	–	–	–	–	–
<i>Тема 10. Міжнародне економічне право</i>	9	2	2	5	10	–	–	–	10
<i>Тема 11. Право міжнародної безпеки</i>	10	2	2	6	12	1	1	–	10
<i>Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві</i>	10	2	2	6	12	1	1	–	10
<i>Тема 13. Територія в міжнародному праві</i>	10	2	2	6	12	1	1	–	10
<i>Тема 14. Міжнародне морське право</i>	8	2	2	4	12	1	1	–	10
<i>Тема 15. Міжнародне повітряне право</i>	8	2	2	4	12	1	1	–	10
<i>Тема 16. Міжнародне космічне право</i>	6	2	2	2	9	2	2	–	5
Разом за змістовим модулем 2	70	16	16	38	79	7	7	–	65
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	10	6	–	–	–	6
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	2	–	–	–	–	–
<i>Екзамен</i>	2	–	–	2	2	–	–	2	–
Усього годин	150	32	32	86	180	16	16	2	146

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня

складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Загальна частина міжнародного права	<i>Завдання 1.</i> Міжнародне право в системі міжнародних відносин	2	Основна: [4; 10; 11; 13; 19; 20; 24; 25]
	<i>Завдання 2.</i> Особливості суб'єктного складу міжнародного права	2	Основна: [1; 2; 7; 10; 13; 15; 18; 20; 24]
	<i>Завдання 3.</i> Джерела міжнародного права	2	Основна: [1; 2; 7; 10; 13; 15; 18; 20; 24; 29]
	<i>Завдання 4.</i> Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	2	Основна: [1; 2; 4; 10; 13; 15; 18; 20; 25]
	<i>Завдання 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів	2	Основна: [1; 2; 7; 9; 10; 12 – 15; 18; 20; 24; 25]
	<i>Завдання 6.</i> Право міжнародних договорів. Письмова контрольна робота за темами 1 – 6	2	Основна: [1; 2; 7; 10; 13; 15; 18 – 20; 25]
	<i>Завдання 7.</i> Міжнародний захист прав людини і основних свобод	2	Основна: [1; 2; 7; 8; 10; 13; 15; 16; 18 – 31]
	<i>Завдання 8.</i> Міжнародні конференції і міжнародні організації	2	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15; 16; 18 – 20; 25]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Особлива частина міжнародного права	<i>Завдання 9.</i> Міжнародне приватне право	2	Основна: [1; 4; 7; 8; 10; 11; 15; 18; 20 – 31]
	<i>Завдання 10.</i> Міжнародне економічне право	2	Основна: [1; 4; 7; 8; 10; 11; 15; 18; 20 – 31]
	<i>Завдання 11.</i> Право міжнародної безпеки	2	
	<i>Завдання 12.</i> Відповідальність у міжнародному праві. Письмова контрольна робота за темами 7 – 12	2	Основна: [1; 4; 7; 8; 10; 11; 15; 18; 22]
	<i>Завдання 13.</i> Територія в міжнародному праві	2	Основна: [1; 7; 10; 19; 20; 30]
	<i>Завдання 14.</i> Міжнародне морське право	2	Основна: [1; 7; 8; 20; 22; 23; 25]
	<i>Завдання 15.</i> Міжнародне повітряне право	2	Основна: [1; 7; 8; 11; 14; 19; 20; 22; 25]
	<i>Завдання 16.</i> Міжнародне космічне право. Письмова контрольна робота за темами 13 – 16	2	Основна: [1; 7; 8; 20; 22; 23; 25]

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Загальна частина міжнародного права

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

Під час проведення міжнародної науково-практичної конференції група молодих вчених з Польщі у своїх роботах спиралась на те, що принципової різниці між Міжнародним публічним правом та Міжнародним економічним правом не існує. Свою позицію, окрім іншого, вони мотивували

тим, що об'єктом регулювання в обох випадках є відносини економічного характеру, які виникають між представниками різних держав. Тобто, відносини носять міждержавний характер, а саме міжнародний характер.

Вкажіть, чи є така позиція правильною? Якщо ні, то чому? Визначте спільні та відмінні риси Міжнародного публічного права та Міжнародного економічного права.

Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права

Ф. Г. Іванов та П. Ю. Сидоров вирішили зареєструвати транснаціональну корпорацію на території України. Для реалізації поставленої мети, вони зібрали пакет документів, що визначений у Законі України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців" і надіслали документи поштою державному реєстратору. В державній реєстрації транснаціональної корпорації їм було відмовлено.

Чи правомірні дії державного реєстратора? Відповідь обґрунтуйте.

Чи є транснаціональні корпорації суб'єктами міжнародного права?

Дайте легальне визначення поняття транснаціональної корпорації та її ознаки.

Тема 3. Джерела міжнародного права

На переговорах з укладання багатобічної угоди про товарообіг брали участь:

Держави: А, Б, С, Д, Є.

Міжнародна регіональна міжурядова організація тварин Австралії.

Держава А зробила застереження щодо вільного та незалежного введення митних тарифів згідно з умовами національного законодавства, яке прийняли держави Б та Д. Депозитарієм була визначена ООН.

Згідно з умовами угоди остання набирає чинності після надходження до депозитарію третьої ратифікаційної грамоти, яка надійшла до ООН 20.01.2011 року. 01.01.2011 року держава А підняла ввізне мито та заблокувала частину товарів з джерелом походження з держави Б та Є. У відповідь держава Б офіційно розірвала телеграфні, транспортні, дипломатичні та інші відносини з державою А; затримала все майно, яке належало громадянам держави А та звернулась до міжнародного комерційного арбітражу з позовом про спонукання держави А до припинення порушень договору та компенсації спричиненої шкоди та втраченої вигоди.

Проаналізуйте ситуацію та визначте існуючі порушення, незалежно від їх галузевої належності, що на ваш погляд мали місце. Мотивовано та обґрунтовано вирішіть суперечку.

Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

Громадянин України та громадянин Республіки Узбекистан уклали договір купівлі-продажу нерухомості. Предметом договору є житловий будинок, що знаходиться у м. Одеса.

Чи мають вказані договірні відносини міжнародний характер?

Норми Міжнародного приватного права або Міжнародного публічного права мають застосовуватися до регулювання вказаних відносин? Право якої країни має застосовуватися до регулювання вказаних відносин?

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

У підозрі скоєння міжнародного злочину проти держави А на державній території України було затримано іноземця.

Під яку юрисдикцію з боку України підпадає іноземець за умови скоєння міжнародного злочину?

Яку юрисдикцію на нього розповсюджує держава А?

Відповіді обґрунтуйте.

Тема 6. Право міжнародних договорів

Між державою А та державою Б протягом тривалого часу мали місце непорозуміння щодо належного виконання договірних зобов'язань з питання підтримання в належному екологічному стані прикордонних територій.

Держава А відмовлялась проводити будь-яке фінансування та підтримку відповідних процедур. Крім того, між міністерством палива та енергетики держави А та відповідним міністерством держави С було укладено та ратифіковано угоду про розміщення воєнних баз та обмеженого військового контингенту держави С на території держави А, у незаселеній пустелі на півторакілометровій зоні від кордону з державою Б. Остання розцінила це як спробу організувати напад на її територію, здійснила превентивний удар ракетами "земля-земля" по воєнних базах держави С, ліквідувавши її повністю. Задля вирішення конфлікту сторони звернулись до вас.

Проаналізуйте ситуацію та визначте будь-які порушення, незалежно від їх галузевої належності, що на ваш погляд мали місце. Винесіть мотивоване рішення за даною суперечкою.

Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод

Громадянин України П. П. Жуєков вирішив звернутися до Європейського суду з прав людини з позовом проти свого сусіда О. А. Гончарова, який є громадянином Республіки Білорусь, та тимчасово проживає в Україні (навчається у ВНЗі) з приводу того, що О. А. Гончаров понад 3 роки не повертає борг в сумі 3 тис. грн.

Визначте компетенцію Європейського суду з прав людини.

Які спори розглядає Європейський суд з прав людини?

Хто може бути відповідачем по справі у Європейському суді з прав людини?

Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації

Підприємці України вирішили створити Міжнародну економічну організацію експортерів тютюну. Задля реалізації поставленої мети вони підготували статут та подали документи на державну реєстрацію.

Вкажіть, до якого виду міжнародної організації – міжнародної урядової чи неурядової буде належати новостворена організація. Відповідь обґрунтуйте.

Змістовий модуль 2

Особлива частина міжнародного права

Тема 9. Міжнародне приватне право

Суднохідна компанія, яка має постійне місцезнаходження і зареєстрована в Україні, уклала із громадянкою України Т. В. Ковтун трудовий договір, що передбачає її обов'язок працювати лікарем на лайнері, який курсує між Україною, Італією, Францією, Іспанією, Єгиптом. Договір був укладений українською мовою, підписаний сторонами у м. Одеса і передбачав виплату винагороди у гривнях. Судно експлуатується товариством – юридичною особою грецького права, ходить під прапором Греції і зареєстровано у м. Неаполь.

Згодом вказаний договір із громадянкою Т. В. Ковтун було розірвано достроково. У самому договорі про порядок розірвання та про право, яке має застосовуватися до порядку і наслідків дострокового розірвання зазначеної угоди, нічого не вказано. Пані Т. В. Ковтун подала позов до компанії у м. Неаполь.

Питання: визначте кількість та види іноземних елементів у даних правовідносинах. Право якої держави має застосовуватися до порядку розірвання трудової угоди? Візьміть до уваги те, що переважно до трудових угод застосовується принцип країни місця роботи (lex loci laboris). Що може вважатися місцем роботи відносно морського судна?

Тема 10. Міжнародне економічне право

На переговорах з укладання багатобічної угоди про товарообіг брали участь:

Держави: А, Б, С, Д, Є.

Міжнародна регіональна міжурядова організація тварин Австралії.

Держава А зробила застереження щодо вільного та незалежного введення митних тарифів згідно з умовами національного законодавства, яке прийняли держави Б та Д. Депозитарієм була визначена ООН.

Згідно з умовами угоди остання набирає чинності після надходження до депозитарію третьої ратифікаційної грамоти, яка надійшла до ООН 20.01.2011 року. 01.01.2011 року держава А підняла ввізне мито та заблокувала частину товарів з джерелом походження з держави Б та Є. У відповідь держава Б офіційно розірвала телеграфні, транспортні, дипломатичні та інші відносини з державою А; затримала все майно, яке належало громадянам держави А та звернулась до міжнародного комерційного арбітражу з позовом про спонукання держави А до припинення порушень договору та компенсації спричиненої шкоди та втраченої вигоди.

Проаналізуйте ситуацію та визначте існуючі порушення, незалежно від їх галузевої належності, що на ваш погляд мали місце. Мотивовано та обґрунтовано вирішіть суперечку.

Тема 11. Право міжнародної безпеки

Приватне підприємство "Алтай", зареєстроване в Україні, з метою продажу своїх товарів за кордон вирішило укласти договір з арабською фірмою "Халіф". Перед укладенням договору виникло питання щодо правомірності діяльності арабської фірми на території України, на підтвердження якої було надано статут фірми "Халіф", викладений арабською мовою.

Якими документами підтверджується статус іноземних юридичних осіб на території України? Які вимоги ставляться до таких документів? Розкрийте зміст поняття "національність" юридичної особи.

Тема 15. Міжнародне повітряне право

У квітні 2001 р. літак-розвідник ВВС США здійснював обліт морських кордонів КНР. Формально літак знаходився за межами КНР, однак в безпосередній близькості до кордону. Намагаючись відігнати літак-розвідник, китайський винищувач зачепив його крилом і пілот винищувача був вимушений катапультуватись, в результаті чого загинув. Літак-розвідник був вимушений здійснити посадку на о. Хайнань (КНР). Після чого КНР та США виступили із взаємними претензіями. КНР стверджував, що США порушують міжнародне право, створюючи загрозу території КНР. США, у свою чергу, заперечували порушення МП і звинувачували КНР в неправомірному затриманні літака та екіпажу.

Чи було порушення міжнародного права зі сторони США?

Чому ставиться питання про відповідальність держави?

Чи зобов'язана КНР повернути літак?

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 76% (84 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 години). Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів заочної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 22% (146 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями,

вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною правовою літературою, нормативними актами з питань міжнародно-правового регулювання міжнародних економічних відносин. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1 Загальна частина міжнародного права				
<i>Тема 1.</i> Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Поняття, предмет, методи та система міжнародного права". Підготовка до диктанту. Підготовка презентації	5	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 7; 8; 10–13; 15 – 31]
<i>Тема 2.</i> Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Вирішення ситуаційних завдань	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10; 13; 15; 16; 20; 22; 24]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Джерела міжнародного права	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Вирішення ситуаційних завдань	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15; 16; 18 – 31]
<i>Тема 4.</i> Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 4; 7 – 13; 18; 15 – 31]
<i>Тема 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до ділової гри "Держава та міжнародна економічна організація"	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Участь в проведенні ділової гри	Основна: [15; 18 –22; 26; 28]
<i>Тема 6.</i> Право міжнародних договорів	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до тестування. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 – 6	4	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [15; 18 – 22; 26; 28]
<i>Тема 7.</i> Міжнародний захист прав людини і основних свобод	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Підготовка до колоквиуму. Підготовка до ділової гри "Укладання міжнародного економічного договору"	3	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Участь в проведенні ділової гри	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 31]
<i>Тема 8.</i> Міжнародні конференції і міжнародні організації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань	2	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [2; 7; 9; 10; 13; 15 – 31]
Усього за змістовим модулем 1		34		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2 Особлива частина міжнародного права				
<i>Тема 9.</i> Міжнародне приватне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка есе	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Перевірка есе	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15 – 31]
<i>Тема 10.</i> Міжнародне економічне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка есе	5	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Перевірка есе	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15 – 31]
<i>Тема 11.</i> Право міжнародної безпеки	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до експрес-опитування	6	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 10 – 13; 15; 16; 18 – 31]
<i>Тема 12.</i> Відповідальність у міжнародному праві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до контрольної роботи за темами 7 – 12	6	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15 – 31]
<i>Тема 13.</i> Територія в міжнародному праві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка презентації	6	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 16 – 31]
<i>Тема 14.</i> Міжнародне морське право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до колоквиуму	4	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 16 – 31]
<i>Тема 15.</i> Міжнародне повітряне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до експрес-опитування	4	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 16 – 31]

1	2	3	4	5
<i>Тема 16.</i> Міжнародне космічне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до контрольної роботи за темами 13 – 16. Підготовка до захисту ІЗ	2	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Презентація результатів ІЗ	Основна: [1; 2; 4; 7; 8; 10 –13; 16 – 31]
Усього за змістовим модулем 2		38		
<i>Підготовка до екзамену</i>		10		Основна: [1; 2; 7; 8; 10 – 13; 15– 31]
<i>Передекзаменаційні консультації</i>		2		
<i>Екзамен</i>		2		
Усього за модулем		86		

6.1. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) студента є вибіркоким видом поза-аудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового екзамену з даної навчальної дисципліни. Виконання ІЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни.

ІЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем правового регулювання міжнародних відносин.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, аналізу міжнародних нормативно-правових актів, обґрунтування шляхів удосконалення законодавства тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

У процесі виконання ІЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІЗ: *"Принципи міжнародного права"*.

Мета ІЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати в процесі вирішення поставленого завдання.

Об'єктом ІЗ є проблемні аспекти правового регулювання міжнародних відносин.

Предмет ІЗ – сукупність відносин, що виникають у міжнародному праві.

Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кґ 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІЗ повинен становити у друкованому варіанті 20 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1,5 сторінки);

основна частина (27 – 37 сторінок);
висновок (1,5 сторінки);
список використаної літератури;
додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати наступні елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, завдання, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** (може містити декілька підрозділів) студенти повинні:

надати аналітичну оцінку зовнішнього середовища та визначити його чинники, які мають найбільший вплив на господарську діяльність підприємства;

ідентифікувати основні ризики підприємства та визначити рівень значущості кожного з них;

провести оцінку внутрішнього середовища підприємства та сформувати систему показників-дестимуляторів, які погіршують господарську діяльність підприємства;

розробити заходи щодо формування ефективних рішень господарської діяльності підприємства з урахуванням ризику.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові, практичні рекомендації щодо формування ефективних господарських рішень підприємства в умовах ризику.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки.

Тематика ІЗ

1. Поняття, особливі риси та призначення сучасного міжнародного права.
2. Норми міжнародного права: порядок створення та види.
3. Предмет та метод міжнародного права.

4. Основні принципи міжнародного права, їх значення в системі права.
5. Джерела сучасного міжнародного права.
6. Поняття суб'єктів міжнародного права.
7. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.
8. Правосуб'єктність фізичної особи у міжнародного праві – проблемні риси.
9. Правосуб'єктність міжнародних економічних організацій.
10. ООН та система її головних органів.
11. Міжнародні конференції, їх статус і функції. Механізм прийняття рішень.
12. Міжнародний суд ООН: склад, повноваження, судова процедура.
13. Спеціалізовані установи ООН.
14. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій.
15. Проблема визнання та правонаступництво суб'єктів у міжнародному праві.
16. Правові засоби розв'язання міжнародних спорів.
17. Міжнародні суди.
18. Міжнародні арбітражі.
19. Поняття та види міжнародних договорів.
20. Міжнародний договір, стадії процесу його укладення.
21. Недійсність, призупинення або припинення дії договорів. Внесення змін до договорів.
22. Поняття та види відповідальності в міжнародному праві.
23. Міжнародні правопорушення, їх види.
24. Система органів зовнішніх зносин.
25. Дипломатичні та консульські представництва.
26. Поняття, юридична природа та складові державної території.
27. Континентальний шельф, його правовий режим.
28. Правовий режим Антарктики.
29. Міжнародний район морського дна та його режим за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
30. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.
31. Проблема захисту прав людини у сучасному міжнародному праві.

6.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1. Дайте визначення поняття "Міжнародне право".
2. Визначте коло суб'єктів міжнародного права.
3. Розкрийте поняття та функцій міжнародного права. Розкрийте зміст функцій міжнародного права.
4. Дайте визначення предмета міжнародно-правового регулювання.
5. Розкрийте поняття та зміст системи міжнародного права.
6. Охарактеризуйте основні принципи міжнародного права

Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права

1. Визначте поняття суб'єктів міжнародного права.
2. Охарактеризуйте суб'єктний склад міжнародного права.
3. Як співвідносяться категорії "суб'єкт міжнародного права", "суб'єкт міжнародних правовідносин"?
4. Визначте особливості держави як суб'єкт міжнародного права.
5. Дайте визначення міжнародних організацій як суб'єктів міжнародного права.
6. Розкрийте правосуб'єктність державоподібних утворень.

Тема 3 Джерела міжнародного права

1. Розкрийте поняття джерел міжнародного права.
2. Розкрийте поняття норми міжнародного права.
3. Наведіть класифікацію норм міжнародного права.
4. Поняття та характеристика загальних принципів міжнародного права.

Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

1. Розкрийте доктринальні концепції про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.
2. Охарактеризуйте Українське законодавство про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.
3. Вкажіть етапи становлення Організації об'єднаних націй. Які основні завдання та цілі ООН?

4. Правовий статус Економічної і Соціальної Ради (ЕКОСОР).
5. Які основні завдання та цілі Міжнародного валютного фонду (МВФ)?
Які основні завдання та цілі Міжнародної морської організації (ММО)?
6. Які основні завдання та цілі Міжнародної організації цивільної авіації (МОЦА)?
7. Які основні завдання та цілі Міжнародної організації праці (МОП)?
8. Які основні завдання та цілі Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ)?
9. Які основні завдання та цілі Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ)?

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

1. Розкрийте сутність поняття "Мирне вирішення міжнародних суперечок".
2. Вкажіть види мирних засобів, передбачені Статутом ООН.
3. Що таке добрі послуги і посередництво?
4. Розкрийте порядок вирішення спорів у рамках ОБСЄ. Розкрийте порядок вирішення спорів у рамках СНД.

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Розкрийте поняття права міжнародних договорів.
2. Розкрийте поняття міжнародного договору.
3. Здійсніть класифікацію міжнародних договорів.
4. Форма, структура та найменування міжнародних договорів.
5. Розкрийте стадії укладання міжнародних договорів.
6. Що таке застереження і поправки до міжнародних договорів?
7. Що таке реєстрація та публікація міжнародних договорів?
8. Дія і чинність міжнародних договорів.
9. Тлумачення міжнародних договорів.
10. Вкажіть підстави припинення і призупинення дії міжнародних договорів.

Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод

1. Розкрийте концепцію прав людини та її втілення в міжнародному праві.
2. Вкажіть основні універсальні міжнародно-правові акти, присвячені захисту прав людини.

3. У чому полягає сутність регіональної співпраці в галузі захисту прав людини?
4. Охарактеризуйте міжнародні механізми контролю за захистом прав людини.
5. Охарактеризуйте міжнародно-правовий статус населення.

Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації

1. Визначте поняття і наведіть класифікацію міжнародних конференцій.
2. Назвіть правила процедури міжнародних конференцій.
3. Розкрийте історію створення міжнародних організацій.
4. Визначте поняття і класифікація міжнародних організацій.
5. Охарактеризуйте міжнародну правосуб'єктність міжнародних організацій.
6. Розкрийте особливості правового становища Організації Об'єднаних Націй.
7. Розкрийте особливості правового становища регіональних організацій.
8. Розкрийте особливості правового становища міжнародних неурядових організацій.

Змістовий модуль 2

Особлива частина міжнародного права

Тема 9. Міжнародне приватне право

1. Розкрийте поняття міжнародного приватного права.
2. Визначте правову природу міжнародного приватного права.
3. Вкажіть спільні та відмінні риси міжнародного приватного та міжнародного публічного права.
4. Охарактеризуйте суспільні відносини, що входять в предмет міжнародного приватного права.

Тема 10. Міжнародне економічне право

1. Визначте поняття міжнародного економічного права.
2. Якими методами правового регулювання здійснюється регулювання міжнародних економічних відносин?
3. Хто є суб'єктами міжнародного економічного права?
4. Які міжнародні економічні організації ви знаєте?

Тема 11. Право міжнародної безпеки

1. Розкрийте сутність поняття права міжнародної безпеки
2. Що означає загальний характер безпеки?
3. Що означає заходи довіри?
4. Що означає роззброєння та обмеження озброєнь?
5. Що означає ефективність міжнародної безпеки?

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві

1. Розкрийте поняття міжнародно-правової відповідальності.
2. Вкажіть підстави міжнародно-правової відповідальності держав.
3. Наведіть класифікацію міжнародних правопорушень держав.
4. Вкажіть види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення.
5. Охарактеризуйте відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом.
6. Охарактеризуйте міжнародно-правову відповідальність міжнародних організацій.
7. У чому полягають особливості міжнародної кримінальної відповідальності індивідів?

Тема 13. Територія в міжнародному праві

1. Охарактеризуйте міжнародно-правову класифікацію територій.
2. Що таке державна територія?
3. Які правові підстави зміни державної території?
4. Назвіть протиправні зміни державної території.
5. Що таке оренда території?
6. Що таке державна територія з міжнародно-правовим режимом?
7. Охарактеризуйте міжнародно-правовий режим рік і озер.
8. Розкрийте правовий статус Архіпелагу Шпіцбергену.

Тема 14. Міжнародне морське право

1. Визначте поняття та ознаки міжнародного морського права.
2. Охарактеризуйте виникнення та розвиток міжнародного морського права.
3. Визначте поняття відкритого моря та його свободи.
4. Що означає прапор судна?
5. Що означає територіальне море?

6. Що означає внутрішні морські води?
7. Що означає прилегла зона?
8. Який правовий режим виключної економічної зони?
9. Що означає континентальний шельф?
10. Що означає морське дно?
11. Що означає міжнародні протоки?
12. Що означає міжнародні канали?
13. Розкрийте питання про міжнародно-правовий режим Арктики.

Тема 15. Міжнародне повітряне право

1. Визначте поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права.
2. Охарактеризуйте правовий режим повітряного простору України.
3. Визначте польоти в міжнародному повітряному просторі.
4. Що означає комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях.
5. Розкрийте особливості правового статусу Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО).
6. Визначте поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права.

Тема 16. Міжнародне космічне право

1. Розкрийте етапи виникнення та розвитку міжнародно-правового регулювання космічного простору.
2. Розкрийте поняття "космічний простір" і "небесні тіла".
3. Розкрийте поняття "космічні об'єкти".
4. Розкрийте поняття "космонавти".

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Лекція проблемного характеру з питання "Проблемні аспекти визначення правової природи міжнародного права"
<i>Тема 2.</i> Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Лекція проблемного характеру з питання "особливості суб'єктного складу міжнародного права", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 3.</i> Джерела міжнародного права	Міні-лекція з питання "Внутрішнє законодавство як особливий вид джерела міжнародного права". Робота в малих групах
<i>Тема 4.</i> Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Міні-лекція з питання "Особливості обмеження імунітету держав", робота в малих групах, презентація результатів, ознайомлювальна (початкова) гра "Держава та міжнародна організація"
<i>Тема 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів	Лекція проблемного характеру з питання "Вплив існуючих міжнародних організацій на процес мирних засобів вирішення спорів"

1	2
<i>Тема 6. Право міжнародних договорів</i>	Лекція проблемного характеру з питання "Проблемні аспекти укладання міжнародних договорів", кейс-метод "Укладання міжнародного договору"
<i>Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод</i>	Міні-лекція з питання "Як захистити права людини у Європейському суді з прав людини"
<i>Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації</i>	Лекція проблемного характеру з питання "Поняття та класифікація міжнародних організацій", робота в малих групах
<i>Тема 9. Міжнародне приватне право</i>	Лекція проблемного характеру "Співвідношення міжнародного приватного і міжнародного публічного права"
<i>Тема 10. Міжнародне економічне право</i>	Лекція проблемного характеру "Окремі проблемні аспекти визначення суб'єктів міжнародного економічного права"
<i>Тема 11. Право міжнародної безпеки</i>	Міні-лекція з питання "Розвиток законодавства України в галузі зовнішньоекономічної діяльності", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві</i>	Міні-лекція з питання "Проблемні аспекти притягнення до відповідальності у міжнародному праві", робота в малих групах
<i>Тема 13. Територія в міжнародному праві</i>	Міні-лекція з питання "Розвиток міжнародних валютних відносин України", робота в малих групах
<i>Тема 14. Міжнародне морське право</i>	Лекція проблемного характеру з питання "Проблемні питання встановлення правопорядку, який застосовується до судна, що знаходиться в нейтральних водах", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 15. Міжнародне повітряне право</i>	Міні-лекція з питання "Проблемні аспекти міжнародних повітряних перевезень", робота в малих групах
<i>Тема 16. Міжнародне космічне право</i>	Міні-лекція з питання "Проблемні аспекти міжнародного космічного права", робота в малих групах

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці;

підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Кейс-метод – форма розбору та аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів

у процесі вивчення навчального матеріалу. Мета цього методу – навчити студентів аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, вибрати альтернативні шляхи рішення, оцінювати їх, знаходити оптимальний варіант і формулювати програми дій. При аналізі конкретних ситуацій особливо важливо те, що тут поєднується індивідуальна робота студента із проблемною ситуацією й групове обговорення пропозицій, підготовлених кожним членом групи. Це дозволяє розвивати навички групової, командної роботи, що розширює можливості для рішення типових проблем у рамках досліджуваної навчальної тематики. У результаті проведення індивідуального аналізу, обговорення в групі, визначення проблем, знаходження альтернатив, вибору дій і плану їх виконання студенти одержують можливість розвивати навички аналізу й планування.

Ознайомлювальні (початкові) ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій. Цей метод становить в комплексі рольову гру з різними, найчастіше протилежними інтересами її учасників і необхідністю прийняття якого-небудь рішення по закінченні або в ході гри. Рольові ігри допомагають формувати такі важливі ключові кваліфікації, як комунікативні здатності, толерантність, уміння працювати в малих групах, самостійність мислення й т. д. Від викладача потрібна попередня методична підготовка при проведенні рольових ігор, уміння прогнозувати результати й робити відповідні висновки. Ділові ігри характеризуються спрямованістю на вирішення певних практичних проблем, придбання навичок виконання конкретних прийомів діяльності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 6.</i> Право міжнародних договорів	<i>Завдання 5.</i> Характеристика основних етапів укладання міжнародних договорів	Лекція проблемного характеру. Ознайомлювальна (початкова) гра
<i>Тема 8.</i> Міжнародні конференції і міжнародні організації	<i>Завдання 8.</i> Визначення поняття та ознак міжнародних конференцій та організацій	Лекція проблемного характеру з питання. Робота в малих групах
<i>Тема 10.</i> Відповідальність у міжнародному праві	<i>Завдання 7.</i> Визначення основних елементів відповідальності у міжнародному праві	Міні-лекція, кейс-метод

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у презентації матеріалу на практичних заняттях;
- активна участь у ознайомлювальній (початковій) грі;
- перевірка завдання кейс-методу;
- проведення письмових контрольних робіт;
- оцінювання індивідуальних науково-дослідних завдань студента у вигляді підготування тез доповідей на конференції, наукових статей, участі у брейн-рингу та ін.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
ознайомлення з рекомендованою літературою, із сучасною літературою, нормативно-правовими актами з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні ситуаційних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

юридична правильність виконання ситуаційного завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності завдань студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Письмова контрольна робота проводиться 3 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними

вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає одне стереотипне, три діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені для зарахування – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає екзамен після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів

декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання екзамену, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторно вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітній ступінь "Бакалавр"
Напрямок підготовки: "Міжнародний бізнес". Семестр II
Навчальна дисципліна "Міжнародне право"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне 4 бали).

Керуючись знанням положень Закону України "Про міжнародне приватне право", наведіть п'ять прикладів імперативних колізійних норм та п'ять диспозитивних колізійних норм.

Завдання 2 (діагностичне 6 балів).

У підозрі скоєння міжнародного злочину проти Польщі на державній території України було затримано іноземця.

Під яку юрисдикцію з боку України підпадає іноземець за умови скоєння міжнародного злочину?

Яку юрисдикцію на нього розповсюджує Польща?

Відповіді обґрунтуйте.

Завдання 3 (діагностичне 8 балів).

Суднохідна компанія, яка має постійне місцезнаходження і зареєстрована в Україні, уклала із громадянкою України Т. В. Ковтун трудовий договір, що передбачає її обов'язок працювати лікарем на лайнері, який курсує між Україною, Італією, Францією, Іспанією, Єгиптом. Договір був укладений українською мовою, підписаний сторонами у м. Одеса і передбачав виплату винагороди у гривнях. Судно експлуатується товариством – юридичною особою грецького права, ходить під прапором Греції і зареєстровано у м. Неаполь.

Згодом вказаний договір із громадянкою Т. В. Ковтун було розірвано достроково. У самому договорі про порядок розірвання та про право, яке має застосовуватися до порядку і наслідків дострокового розірвання зазначеної угоди, нічого не вказано. Пані Ковтун подала позов до компанії у м. Неаполь.

Питання: визначте кількість та види іноземних елементів у даних правовідносинах. Право якої держави має застосовуватися до порядку розірвання трудової угоди? Прийміть до уваги те, що переважно до трудових угод застосовується принцип країни місця роботи (*lex loci laboris*). Що може вважатися місцем роботи відносно морського судна?

Завдання 4 (евристичне 10 балів).

Під час проведення міжнародної науково-практичної конференції група молодих вчених з Гондурасу у своїх роботах спиралась на те, що принципової різниці між правом зовнішньоекономічної діяльності та міжнародним економічним правом (як галуззю міжнародного публічного права) не існує. Свою позицію, окрім іншого, вони мотивували тим, що об'єктом регулювання в обох випадках є відносини економічного характеру, які виникають між представниками різних держав. Тобто, відносини носять міждержавний характер, а саме міжнародний характер.

Вкажіть, чи є така позиція правильною? Якщо ні, то чому? Визначте та детально охарактеризуйте, з наведенням конкретних прикладів, особливості міжнародного економічного права, що відрізняють його від галузей внутрішньодержавного права.

Завдання 5 (діагностичне 12 балів).

Держава А анулює дію міжнародного економічного договору посиляючись на те, що інша сторона договору (державу Б) не виконує свої зобов'язання відповідно до договору. Як відповідні дії держава Б повністю розриває дипломатичні відносини з державою А. Держава А застосовує реторсію у вигляді економічної блокади.

Надайте правовий аналіз ситуації. Розкрийте поняття та види реторсії. Чи є правомірними дії держави Б? Які види міжнародно-правової відповідальності мала право застосувати держава А?

Затверджено на засіданні

кафедри правового регулювання економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № __ від " __ " _____ 20__ року

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (4 бали):

- 1 бал – за правильний алгоритм вирішення завдання;
- 2 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;
- 0,5 бала – за наявність і ґрунтовність висновку;
- 0,25 бала – за охайність подання результатів;
- 0,25 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

Завдання 2 (6 балів):

- 1 бал – за правильний алгоритм вирішення завдання;
- 2 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;
- 1 бал – за наявність і ґрунтовність висновку;
- 0,5 бала – за охайність подання результатів;
- 1,5 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

Завдання 3 (8 балів):

- 0,5 бала – за правильний алгоритм вирішення завдання;
- 0,5 бала – за застосування під час вирішення завдання положень нормативно-правових актів;
- 2 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;
- 1 бал – за наявність правильного аналізу ситуації;
- 1,5 бала – за посилання на окремі статті нормативно-правових актів, що використовуються;
- 1 бал – за наявність і ґрунтовність висновку;
- 0,5 бала – за охайність подання результатів;
- 1 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

Завдання 4 (10 балів):

1 бал – за правильний алгоритм вирішення завдання;

0,5 бала – за правильне орієнтування в теоретичній базі;

2 бал – за застосування під час вирішення завдання положень нормативно-правових актів;

2 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;

1 бал – за наявність правильного аналізу ситуації;

1 бал – за посилання на окремі статті нормативно-правових актів, що використовуються;

1 бал – за наявність і ґрунтовність висновку;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

1 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

Завдання 5 (12 балів):

2 бали – за правильний алгоритм вирішення завдання;

1,5 бала – за правильне орієнтування в теоретичній базі;

2 бали – за застосування під час вирішення завдання положень нормативно-правових актів;

2 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;

1 бал – за наявність правильного аналізу ситуації;

1 бал – за посилання на окремі статті нормативно-правових актів, що використовуються;

1 бал – за наявність і ґрунтовність висновку;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

1 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання		ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей			
					Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 1								
Загальна частина міжнародного права						30		
МП1	Визначати поняття міжнародного права. Визначати місце міжнародного права в системі права України	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародне право в системі міжнародних відносин" 1. Міжнародне право як особлива правова система. 2. Предмет міжнародно-правового регулювання. 3. Особливості сучасного міжнародного права. 4. Взаємодія міжнародного і внутрішньодержавного права. 5. Система міжнародного права	Активна участь у дискусії	0,5
			5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу за темою "Міжнародне право в системі міжнародних відносин"	Диктант	0,5	
	Визначати суб'єктів міжнародного права. Визначати особливості держави як суб'єкта міжнародного права	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Особливості суб'єктного складу міжнародного права" 1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права. 2. Держава як суб'єкт міжнародного права. 3. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права. 4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими. 5. Правосуб'єктність державоподібних утворень. 6. Правове становище юридичних осіб у міжнародному публічному праві. 7. Правосуб'єктність фізичних осіб. 8. Міжнародно-правове визнання: поняття та значення, теорії визнання	Активна участь у дискусії	0,5
			5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист індивідуального завдання	1,5	

1	2	3	4	5	6			
МП 2	Здійснювати класифікацію джерел міжнародного права	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Джерела міжнародного права	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Джерела міжнародного права" 1. Поняття джерел міжнародного права. 2. Поняття та види міжнародних договорів. 3. Звичай як джерело міжнародного права. 4. Кодифікація та позитивний розвиток міжнародного права	Активна участь у дискусії	0,5	
		СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Захист індивідуального завдання	1,5	
	Знати доктринальні підходи щодо співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права" 1. Доктринальні концепції про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права. 2. Українське законодавство про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1	
	Знання поняття мирних засобів вирішення спорів. Здатність визначати види мирних засобів вирішення спорів	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Мирні засоби вирішення спорів" 1. Мирне вирішення міжнародних спорів – один із основних принципів міжнародного права 2. Види мирних засобів, передбачені Статутом ООН. 3. Добрі послуги і посередництво. 4. Вирішення спорів у рамках ОБСЄ	Активна участь у дискусії	0,5	
		СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 6. Презентація	Захист індивідуального завдання	2	
	Знання поняття міжнародних договорів та їх видів	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Право міжнародних договорів	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Право міжнародних договорів" 1. Поняття права міжнародних договорів. 2. Поняття міжнародного договору. 3. Класифікація міжнародних договорів. 4. Форма, структура та найменування міжнародних договорів.	Активна участь у дискусії	0,5	
		Тестування	2	Письмова контрольна робота	2	3		

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6			
Визначати порядок міжнародного захисту прав людини	7	CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичних занять	Презентація	1	
			Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод	Робота на лекції	0,5
		2		Практичне заняття	Теоретичні засади міжнародно-правового захисту прав людини	Колоквіум Диктант	6 0,5	
		CPC	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Захист індивідуального завдання	1,5	
	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародні конференції і міжнародні організації" 1. Поняття і класифікація міжнародних конференцій. 2. Правила процедури міжнародних конференцій. 3. Історія створення міжнародних організацій 4. Поняття і класифікація міжнародних організацій 5. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій 6. Організація Об'єднаних Націй. 7. Регіональні організації 8. Міжнародні неурядові організації	Активна участь у дискусії	0,5	
		CPC	2	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка есе	Захист індивідуального завдання	1	
		Змістовий модуль 2 Особлива частина міжнародного права					30	
	Визначати місце міжнародного приватного права в системі права	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Міжнародне приватне право	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Тема практичного заняття Міжнародне приватне право 1. Співвідношення міжнародного приватного права і міжнародного публічного права. 2. Поняття міжнародних приватно-правових відносин. 3. Поняття, ознаки та види іноземного елемента. 4. Основні положення про колізійне право	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6			
МП 3	Визначати місце міжнародного економічного права в регулюванні міжнародних відносин	СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка есе	1	
			Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Міжнародне економічне право	Робота на лекції	0,5
		2		Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародне економічне право" 1. Поняття міжнародного економічного права. 2. Співвідношення норм міжнародного економічного права з міжнародним публічним правом. 3. Поняття, елементи та зміст міжнародних економічних правовідносин	Активна участь у дискусії	0,5	
		СРС		5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Захист індивідуального завдання	1
		Ауд.		2	Лекція	Тема 11. Право міжнародної безпеки	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Право міжнародної безпеки" 1. Поняття права міжнародної безпеки. 2. Загальний характер безпеки. 3. Заходи довіри. 4. Роззброєння та обмеження озброєнь. 5. Ефективність міжнародної безпеки	Активна участь у дискусії	0,5	
	СРС		6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи за темами 7 і 12. Презентація	Перевірка домашніх завдань	1	
	Визначати поняття міжнародної безпеки	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття Відповідальність у міжнародному праві 1. Поняття міжнародно-правової відповідальності. 2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав. 3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення. 4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом. 5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій. 6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів	Активна участь у дискусії	0,5	
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1,5	
			2	Лекція	Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття Відповідальність у міжнародному праві 1. Поняття міжнародно-правової відповідальності. 2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав. 3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення. 4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом. 5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій. 6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів	Письмова контрольна робота	3	
6			Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1,5		
Визначати підспід притягнення держави до відповідальності. Ідентифікувати види відповідальності	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Робота на лекції	0,5		
		2	Практичне заняття	Тема практичного заняття Відповідальність у міжнародному праві 1. Поняття міжнародно-правової відповідальності. 2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав. 3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення. 4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом. 5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій. 6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів	Активна участь у дискусії	0,5		
	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1,5		
		2	Лекція	Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Робота на лекції	0,5		
		2	Практичне заняття	Тема практичного заняття Відповідальність у міжнародному праві 1. Поняття міжнародно-правової відповідальності. 2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав. 3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення. 4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом. 5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій. 6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів	Письмова контрольна робота	3		
		6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1,5		

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6			
Знати поняття території та її міжнародно-правову класифікацію	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Територія в міжнародному праві	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Територія у міжнародному праві" 1. Міжнародно-правова класифікація територій. 2. Державна територія. 3. Правові підстави зміни державної території. 4. Протиправні зміни державної території. 5. Оренда території. 6. Державна територія з міжнародно-правовим режимом. 7. Міжнародно-правовий режим рік і озер. 8. Архіпелаг Шпіцберген	Активна участь у дискусії	0,5	
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист індивідуального завдання	1	
					Презентація	1		
	Застосовувати міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють міжнародні правовідносини	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Міжнародне морське право	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародне морське право" 1. Міжнародне морське право. 2. Поняття відкритого моря та його свободи. 3. Прапор судна. 4. Територіальне море. 5. Внутрішні морські води. 6. Прилегла зона. 7. Правовий режим виключної економічної зони. 8. Континентальний шельф. 9. Морське дно. 10. Міжнародні протоки та міжнародних каналів. 11. Питання про міжнародно-правовий режим Арктики	Активна участь у дискусії	0,5
СРС			4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Захист індивідуального завдання	1,5	
Здійснювати застосування норм міжнародного права	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 15. Міжнародне повітряне право	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародне повітряне право" 1. Загальна характеристика міжнародного повітряного права. 2. Правовий режим повітряного простору України. 3. Польоти в міжнародному повітряному просторі. 4. Комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях. 5. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
					Експресопитування	0,5		

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
Визначати правові категорії міжнародного космічного права	16	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до контрольної роботи за темами 12-16	Перевірка домашніх завдань	
		Ауд.	2	Лекція	Тема 16. Міжнародне космічне право	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Тема практичного заняття "Міжнародне космічне право" 1. Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору. 2. Космічний простір і небесні тіла. 3. Космічні об'єкти. 4. Правове становище космонавтів	Активна участь у дискусії	0,5
		CPC	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Письмова контрольна робота	3
СЕСІЯ	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40	
		2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету			
		CPC	10	Підготовка до екзамену			Повторення матеріалів змістових модулів
Усього годин		180	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни		100		
3 них							
<i>аудиторні</i>		64	40 %	<i>поточний контроль</i>	60		
<i>самостійна робота</i>		86	60 %	<i>підсумковий контроль</i>	40		

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	40	100
2	2,5	2,5	2	3	7	9	2	2	2	1,5	5,5	3	8,5	1,5	6		
Колоквіум								Колоквіум									
5								6									

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Диктант	Захист індивідуального завдання	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Тестування	Письмова контрольна робота	Захист ІЗ	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1. Загальна частина міжнародного права	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5	0,5	-	-	0,5	-	-	-	-	2,0	
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,5	-	1,5	-	-	-	-	-	-	2,5	
	Тема 3	3 тиждень	0,5	0,5	-	1,5	-	-	-	-	-	-	2,5	
	Тема 4	4 тиждень	0,5	0,5	-	1	-	-	-	-	-	-	2	
	Тема 5	5 тиждень	0,5	0,5	-	2	-	-	-	-	-	-	3	
	Тема 6	6 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	1	-	2	3	-	7	
	Тема 7	7 тиждень	0,5	0,5	0,5	1,5	-	-	-	-	-	6	9	
	Тема 8	8 тиждень	0,5	0,5	-	1	-	-	-	-	-	-	2	
Змістовий модуль 2. Особлива частина міжнародного права	Тема 9	9 тиждень	0,5	0,5	-	-	1	-	-	-	-	-	2	
	Тема 10	10 тиждень	0,5	0,5	-	-	1	-	-	-	-	-	2	
	Тема 11	11 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	0,5	-	-	-	1,5	
	Тема 12	12 тиждень	0,5	0,5	-	1,5	-	-	-	3	-	-	5,5	
	Тема 13	13 тиждень	0,5	0,5	-	1	-	1	-	-	-	-	3	
	Тема 14	14 тиждень	0,5	0,5	-	1,5	-	-	-	-	-	6	8,5	
	Тема 15	15 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	0,5	-	-	-	1,5	
	Тема 16	16 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	3	2	-	6	
Усього			8	8	1	12,5	2	2,5	1	2	9	2	12	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Белов А. П. Международное предпринимательское право : учебное пособие / А. П. Белов. – Москва : Юстициформ, 2001. – 336 с.

2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 2006 р. – № 5. – С. 320.

3. Блищенко И. П. Прецеденты в международном публичном и частном праве / И. П. Блищенко, Ж. Дориа. – 2-е изд., доп. – Москва : Издательство МНИМП, 1999. – 472 с.

4. Боярська З. І. Міжнародне комерційне право : навчальний посібник / З. І. Боярська. – Київ : КНЕУ, 2001. – 143 с.

5. Буткевич В. Г. Соотношение международного и внутригосударственного права / В. Г. Буткевич. – Киев : Вища школа, 1981. – 311 с.

6. Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права / А. С. Гавердовский. – Киев : Вища школа, 1980. – 319 с.

7. Жушман В. П. Міжнародне приватне право : підручник / В. П. Жушман, І. А. Шуміло. – Харків : Право, 2011. – 320 с.

8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995 р. – № 47. – Ст. 349.

9. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10.06.1958 р. // Офіційний вісник України. – 2004 р. – № 45. – С. 329.

10. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990 р. – № 1. – С. 310.

11. Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів документ від 14.06.1974 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 2004 р. – № 4. – С. 520.

12. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів від 19.05.1956 р. // Офіційний вісник України. – 2006 р. – № 34. – С. 20.

13. Конвенция ООН о международных смешанных перевозках грузов от 1980 г. // Международное частное право : Сборник документов. – Москва, 1997. – С. 85.

14. Конвенція про транснаціональні корпорації від 06.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999 р. – № 36. – Ст. 323.
15. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28.05.1999 // Офіційний вісник України. – 2009 р. – № 33. – С. 169.
16. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.
17. Лукашук И. И. Международное право. Общая часть : учебник / И. И. Лукашук. – Москва : БЕК, 1997. – 432 с.
18. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990 р. – № 1. – С. 348.
19. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – С. 9.
20. Ніццька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15 червня 1957 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000 р. – № 35. – Ст. 284.
21. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990 р. – № 1. – С. 320.
22. Повітряний кодекс України від 04 травня 1993 р. № 3167-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 25. – Ст. 274.
23. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-ХН // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
24. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646.
25. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 04 лютого 1994 р. № 3929-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 161.
26. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – Ст. 198.
27. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
28. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.

29. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

30. Сергієнко В. В. Міжнародне економічне право : навчальний посібник / В. В. Сергієнко, К. О. Жирнова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. – 260 с.

31. Сидор В. Д. Міжнародне економічне право : навчальний посібник / В. Д. Сидор. – Київ : Дакор, 2010. – 248 с.

32. Страсбурзька угода про міжнародну патентну класифікацію від 24 березня 1971 р. // Офіційний вісник України. – 2010 р. – № 25. – С. 160.

33. Тимченко Л. Д. Международное право : учебник / Л. Д. Тимченко. – Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 1999. – 528 с.

34. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 44. – Ст. 356.

11.2. Додаткова

35. Баймуратов М. А. Организация Объединённых Наций в условиях глобализации : вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности : монография / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. В. Волошин ; под ред. М. А. Баймуратова. – Москва : Транс Лит, 2008. – 272 с.

36. Звеков В. П. Развитие законодательства о международном частном праве / В. П. Звеков, Н. И. Марышева // Российское право. – 1997. – № 1. – С. 129–130.

37. Іщук А. М. Деякі аспекти проблеми кваліфікації в міжнародному приватному праві / А. М. Іщук // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2003. – № 49. – С. 49–51.

38. Касинюк О. В. Проблемні аспекти юрисдикції Міжнародного кримінального суду / О. В. Касинюк // Право України. – 2005. – № 3. – С. 144–147.

39. Кисіль В. І. Категорія публічного порядку в міжнародному приватному праві / В. І. Кисіль // Держава і право : Збірник наукових праць / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2001. – № 10. – С. 437–445.

40. Кисіль В. І. Судова практика як чинник розвитку норм та інститутів міжнародного приватного права / В. І. Кисіль // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 3. – С. 2–30.

41. Коссак В. М. Застосування Віденської конвенції про міжнародний договір купівлі-продажу в національному законодавстві України / В. М. Коссак // Український часопис міжнародного права. – 1994. – № 1. – С. 131–139.

42. Мацко А. С. Міжнародне право: навчальний посібник / А. С. Мацко. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ : МАУП, 2005. – 232 с.
43. Міжнародне право : навчальний посібник / за ред. М. В. Буроменського. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
44. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право : навчальний посібник / В. Е. Теліпко, А. С. Овчаренко ; за заг. ред. В. Е. Теліпко. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 608 с.
45. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : навчальний посібник / Т. Л. Сироїд. – Харків : ТОВ "Прометей-Прес", 2005. – 244 с.
46. Фуркало В. В. Международно-правовая защита гражданского населения в условиях вооруженных конфликтов / В. В. Фуркало. – Киев : Наукова думка, 1986. – 134 с.

11.3. Інформаційні ресурси

47. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11.07.2001 р. № 3-в/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/%20v003v710-01>.
48. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_036.
49. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009.
50. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
51. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України "Урядовий портал України". – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
52. Портал Лига Закон : Законы Украины, последние новости Украины [Электронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.
53. Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Міжнародне право" за Національною рамкою кваліфікацій України

59

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин					
Визначати поняття та місце міжнародного права в системі галузей права України	Сутність поняття міжнародного права. Загальна характеристика предмету правового регулювання міжнародного права, його методів та системи	Знання основних методів правового регулювання міжнародного права. Знання складових елементів системи міжнародного права	Ідентифікувати суспільні відносини, що підпадають під регулювання міжнародного права. Застосувати методи міжнародного права	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо використання положень міжнародного права	Відповідальність за точну ідентифікацію суспільних відносин, що входять до предмету правового регулювання міжнародного права
Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права					
Визначати суб'єктів міжнародного права. Визначати особливості держави як суб'єкта міжнародного права. Визначати поняття, місце та мету міжнародних організацій; визначати основні міжнародні організації та їх місце в міжнародних відносинах	Сутність поняття суб'єкта міжнародного права. Основні суб'єкти міжнародного права. Визначення поняття "міжнародна організація"; правовий статус міжнародної організації; порядок створення міжнародних організацій	Знання характеристики окремих суб'єктів міжнародного права. Знання в частині визначення правового статусу держави як учасника міжнародних відносин; визначення та критерії обмеження основних імунітетів держави	Ідентифікувати суб'єктів міжнародного права. Здійснювати обґрунтування застосування імунітету держави при виникненні певних проблемних питань на практиці	Презентувати результати визначення суб'єктного складу міжнародних відносин	Відповідальність за точну ідентифікацію суб'єктів міжнародного права
Тема 3. Джерела міжнародного права					
Здійснювати класифікацію джерел міжнародного права	Основні джерела міжнародного права. Ієрархія джерел міжнародного права. Порядок застосування джерел міжнародного права	Знання місця кожного джерела в ієрархії джерел міжнародного права	Застосовувати джерела міжнародного права для вирішення певних питань, які виникають в міжнародних відносинах	Презентувати результати застосування джерел міжнародного права при вирішенні окремих питань	Відповідальність за точність і коректність застосування джерел міжнародного права

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права					
Визначати основні доктринальні підходи щодо співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Характеристика українського законодавства про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Знання основних положень Закону України "Про міжнародні договори України"	Застосовувати норми внутрішнього законодавства та міжнародних договорів до регулювання міжнародних відносин	Презентувати результати застосування норми внутрішнього законодавства та міжнародних договорів до регулювання міжнародних відносин	Відповідальність за правильність та коректність застосування норм при регулюванні міжнародних відносин
Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів					
Визначати загальну характеристику мирних засобів визначення спорів	Поняття міжнародного спору та ситуації. Міжнародні переговори. Консультації. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії	Знання поняття мирних засобів вирішення спорів та їх основних ознак	Застосовувати норми міжнародних договорів, що регулюють порядок мирних вирішень спорів	Презентувати результати знань щодо вирішення спорів	Відповідальність за коректне використання регулювання мирних засобів вирішення спорів
Тема 6. Право міжнародних договорів					
Визначати поняття та види міжнародних договорів. Порядок укладання та розірвання міжнародних договорів	Поняття та види міжнародних договорів. Етапи укладання міжнародних договорів. Порядок дострокового припинення дії міжнародного договору	Знання основних видів міжнародних договорів; знання місця міжнародних договорів у системі джерел. Знання співвідношення норм національного законодавства з нормами міжнародних договорів	Вирішувати окремі питання, які виникають в процесі застосування норм міжнародного договору	Презентувати результати класифікації міжнародних договорів та застосування їх норм. Презентувати результати складання міжнародного економічного договору	Відповідальність за точність застосування норми міжнародного договору. Відповідальність за точність та коректність складання міжнародного економічного договору та вирішення окремих питань, що виникають в процесі його виконання
Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод					
Визначати порядок міжнародного захисту прав людини	Поняття прав людини. Міжнародно-правове регулювання прав людини	Знання основних нормативно-правових актів, що регулюють порядок захисту прав людини	Визначати міжнародні механізми контролю за захистом прав людини	Презентувати результати вирішення окремих питань, які виникають щодо захисту основних прав і свобод людини	Відповідальність за точність застосування норми міжнародного договору щодо захисту прав і свобод людини
Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації					
Визначати поняття, місце та мету міжнародних конференцій та організацій; визначати основні міжнародні організації та конференції і їх місце в міжнародних відносинах	Визначення поняття "міжнародна організація"; правовий статус міжнародної організації; порядок створення міжнародних організацій	Знання видів міжнародних організацій та конференцій	Застосовувати основні положення статутів міжнародних організацій при вирішенні окремих питань	Презентувати результати застосування положень статутів (інших нормативно-правових актів) міжнародних організацій при вирішенні окремих питань	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо визначення правового статусу міжнародної організації та міжнародної конференції

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Міжнародне приватне право					
Визначати основні положення міжнародного приватного права	Визначення понять "міжнародне приватне право", "іноземний елемент", "приватноправові відносини з іноземним елементом"	Знання видів іноземного елемента. Знання місця міжнародного приватного права в системі права	Застосовувати норми Закону України "Про міжнародне приватне право" та міжнародних договорів до регулювання правовідносин, ускладнених іноземним елементом	Презентувати результати застосування норм Закону України "Про міжнародне приватне право" та міжнародних договорів до регулювання правовідносин з іноземним елементом	Відповідальність за правильність та коректність застосування норм законодавства до регулювання приватноправових відносин з іноземним елементом
Тема 10. Міжнародне економічне право					
Визначати поняття міжнародного економічного права	Поняття "міжнародне економічне право діяльність". Принципи міжнародного економічного права. Правова природа міжнародного економічного права. Суб'єкти міжнародного економічного права	Знання співвідношення міжнародного публічного права та міжнародного економічного права	Вирішувати певні питання, що виникають в процесі здійснення правового регулювання міжнародної економічної діяльності	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо вирішення окремих питань в галузі міжнародної економічної діяльності	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 11. Право міжнародної безпеки					
Визначати поняття та загальну характеристику права міжнародної безпеки. Здійснювати аналіз місця права міжнародної безпеки валютного права в системі галузей права	Поняття права міжнародної безпеки, його предмет, методи та система. Система джерел права міжнародної безпеки	Знання основних положень права міжнародної безпеки	Використовувати положення чинних нормативно-правових актів для вирішення окремих питань, що виникають в праві міжнародної безпеки	Презентувати результати вирішення окремих питань в галузі міжнародної безпеки	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві					
Визначати поняття та загальну характеристику відповідальності у міжнародному праві	Поняття відповідальності у міжнародному праві. Підстави притягнення до відповідальності	Знання порядку притягнення до відповідальності суб'єктів міжнародного права	Використовувати набуті знання та положення міжнародних нормативно-правових актів в процесі вирішення окремих питань, які виникають під час притягнення до відповідальності	Презентувати результати вирішення питань, що виникають в процесі притягнення до відповідальності у міжнародному праві	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Територія в міжнародному праві					
Визначати поняття території в міжнародному праві	Поняття території, ознаки території. Класифікація територій. Правові підстави зміни державної території: Ад'юдикація, Плебісцит, Цесія. Протиправні зміни державної території: анексія та військова окупація	Знання основних положень міжнародних нормативно-правових актів у частині порядку захисту території	Застосовувати положення чинних нормативно-правових актів для вирішення окремих питань, що виникають стосовно захисту території у міжнародному праві	Презентувати результати вирішення окремих питань стосовно території у міжнародному праві	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 14. Міжнародне морське право					
Визначати основні положення та правові засади міжнародного морського права	Поняття та значення міжнародного морського права	Знання основних нормативно-правових актів, що регулюють міжнародні морські відносини	Визначати основні можливі напрями покращення міжнародних зв'язків України у сфері міжнародного морського права	Презентувати результати вирішення окремих питань, що виникають у міжнародних морських правовідносинах	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 15. Міжнародне повітряне право					
Визначати основні положення та правові засади міжнародного права	Поняття та значення повітряного права	Знання основних міжнародних актів, що регулюють міжнародні повітряні відносини	Здійснювати аналіз міжнародних актів, що регулюють міжнародні повітряні відносини	Презентувати результати проведеного аналізу та пропозиції	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 16. Міжнародне космічне право					
Визначати основні положення міжнародного космічного права	Поняття "космічний простір" і "небесні тіла"	Знання основних міжнародних актів, що регулюють міжнародні космічні відносини	Визначати правове становище космонавтів	Презентувати результати вирішення окремих питань, що виникають у міжнародному космічному праві	Відповідальність за точність і коректність результатів

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	16
5. Теми практичних занять.....	17
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	19
6. Самостійна робота.....	24
6.1. Індивідуальне завдання.....	28
6.2. Контрольні запитання для самодіагностики.....	32
7. Індивідуально-консультативна робота.....	36
8. Методи навчання.....	37
9. Методи контролю.....	41
10. Розподіл балів, які отримують студенти.....	47
11. Рекомендована література.....	55
11.1. Основна.....	55
11.2. Додаткова.....	57
11.3. Інформаційні ресурси.....	58
Додатки.....	59

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНЕ ПРАВО"
для студентів усіх напрямів підготовки
усіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Сергієнко** Валерій Вікторович
Суц Олена Петрівна

Відповідальний за видання *В. В. Сергієнко*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *О. Г. Лященко*

План 2016 р. Поз. № 204 ЕВ. Обсяг 64 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*